

COMMUNICEREN OVER MIGRATIE EN VLUCHTELINGEN NAAR HET BEWEEGBARE MIDDEN

EEN FRAMINGGIDS VAN OTHER TALK

OKTOBER
2021

VLUCHTELINGENWERK
VLAANDEREN

11.11.11
VECHT MEE TEGEN ONRECHT

INHOUDSTAFEL

Inleiding	p. 4
1. Het beweegbare midden	p. 6
1.1 Het beweegbare midden: een diverse groep.....	p. 7
1.2 Vijf segmenten in de houding tegenover migratie	p. 9
1.3 Morele pijlers van 'het midden' en 'de voorstanders'	p. 14
2. Frames en framing	p. 15
2.1 Geen communicatie zonder frames.....	p. 16
2.2 Vier frames die migratie problematiseren.....	p. 18
2.3 Zeven counterframes die migratie de-problematiseren.....	p. 23
3. Naar een sterk verhaal voor het midden	p. 32
3.1 Acceptatie van frames door het midden.....	p. 33
3.2 Counterframes die waarschijnlijk resoneren bij het midden	p. 35
3.3 Counterframes die misschien resoneren bij het midden	p. 36
3.4 Counterframes die waarschijnlijk niet resoneren bij het midden.....	p. 39
3.5 Aanvullende inzichten.....	p. 41
4. Aanbevelingen	p. 43
Bijlage	p. 46

INLEIDING

EEN GEPOLARISEERD DEBAT

Deze framinggids is een initiatief van Other Talk, een driejarig programma van 11.11.11 en Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Het Other Talk-programma wil mee een antwoord bieden op de polarisering van het dagelijkse debat over vluchtelingen en migranten. Deze polarisering zien we in opiniestukken en op sociale media, waar vooral overtuigde voor- en tegenstanders van zich laten horen. Een vergeten groep is het midden. Mensen in het midden laten minder nadrukkelijk van zich horen. Ze worden echter wel beïnvloed door boodschappen vanuit de polen, en kunnen zich naar de ene of de andere kant bewegen. We spreken daarom ook van 'het beweegbare midden'.

Het doel van Other Talk is nuance te brengen in het gepolariseerde debat over migratie en vluchtelingen die in Vlaanderen verblijven. Specifiek wil Other Talk maatschappelijke organisaties helpen om het beweegbare midden te bereiken met genuanceerde boodschappen over mensen met een vluchtverhaal of een migratieachtergrond. Zo wordt polarisatie vermeden en ontstaat er ruimte voor positievere beeldvorming en beleid, en een maatschappij waarin zij welkom zijn.

BOUWEN OP ONDERZOEK

In het kader van Other Talk doorliepen verschillende middenveldorganisaties (11.11.11, Amnesty international, Caritas International, Orbit en Vluchtelingenwerk Vlaanderen) een leertraject over hoe ze met communicatie meer en beter dit beweegbare midden kunnen bereiken. Ze werden daarbij ondersteund door onderzoek. Een eerste onderzoek, uitgevoerd door het marktonderzoeksbureau Ipsos, bracht de opinies en attitudes in Vlaanderen tegenover vluchtelingen en migranten in kaart. Het onderscheidt vijf segmenten in verschillende houding tegenover migratie: de rabiate tegenstanders, de openhartige voorstanders, en drie segmenten in 'het beweegbare midden'.

Het tweede onderzoek, door het Instituut voor Mediastudies van de KU Leuven, bracht diverse frames rond dit onderwerp in kaart, zoals 'De vijandige indringer' en 'Het onschuldige slachtoffer'. Daarbij werd onderscheid gemaakt tussen frames die migratie problematiseren, en counterframes die migratie juist de-problematiseren. In een derde onderzoek, opnieuw van Ipsos, bespraken vertegenwoordigers uit het beweegbare midden verschillende narratieven over migratie.

Samen geven de drie onderzoeken inzicht in de kenmerken van het beweegbare midden, en een antwoord op de vraag welke frames bij deze groep het meest en het minst aanslaan. In de hiernavolgende hoofdstukken komen de onderzoeken uitgebreider aan bod.

DOEL VAN DEZE FRAMINGGIDS

Deze framinggids helpt om het beweegbare midden meer en beter te bereiken. De gids is een beginpunt om te experimenteren met frames en om verdere ervaringen op te doen. **Het is een levend document: op verschillende momenten zal het verder worden aangevuld met praktisch communicatieadvies, gebaseerd op praktijkervaring.**

De framinggids is in eerste instantie bedoeld voor medewerkers van middenveldorganisaties, lokale overheden en andere instellingen die professioneel communiceren rond migratie en mensen op de vlucht. Daarnaast kan ze worden gebruikt door iedereen die een bijdrage wil leveren aan het depolariseren van het migratiedebat en iedereen die staat voor een warme samenleving waar mensen met een vluchtverhaal of migratieachtergrond welkom zijn.

Met gebundelde krachten kunnen organisaties een groter tegenwicht bieden tegen problematiserende frames en verhalen over migratie. Als het middenveld consistent dezelfde verhaallijnen gebruikt, dan vergroot de impact op het beweegbare midden.

LEESWIJZER

Hoofdstuk 1 beschrijft de groepen in het migratiedebat: uitgesproken voorstanders, rabiate tegenstanders en drie segmenten in het beweegbare midden. **Hoofdstuk 2** geeft een overzicht van frames en counterframes in de communicatie over migratie. In **hoofdstuk 3** komt aan bod welke frames en narratieven het beste resoneren bij het beweegbare midden. **Hoofdstuk 4**, ten slotte, eindigt met concrete communicatie-adviezen.

1.

HET BEWEEGBARE MIDDEN

1.1

HET BEWEEGBARE MIDDEN: EEN DIVERSE GROEP

Het onderwerp migratie brengt de gemoederen in Vlaanderen flink in beweging. Dat is duidelijk zichtbaar op sociale media, waar uitgesproken voor- en tegenstanders van zich laten horen met scherpe, soms polariserende uitspraken.

De negatieve opinie overheerst: het aantal inwoners uit Nederlandstalig België dat kritisch tegenover migratie staat, is veel groter dan het aantal mensen dat er positief over oordeelt.¹

Zo lijkt Vlaanderen op het eerste gezicht verdeeld in voorstanders en tegenstanders van migratie. De werkelijkheid is echter heel wat genuanceerder. Slechts een minderheid van de inwoners uit Nederlandstalig België heeft een zeer uitgesproken mening voor of tegen migratie. Een grote groep zit daartussenin. Zij hebben twijfels en zorgen, ze stellen vragen bij de economische en culturele gevolgen ervan, maar tonen ook empathie voor mensen op de vlucht. Deze groep duiden we aan met het 'beweegbare midden', of kortweg 'het midden'. Hiertoe behoren heel wat verschillende mensen met uiteenlopende visies. Wat hen verbindt, is hun positie ver weg van de extremen van het debat.

MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES WILLEN HET MIDDEN BEREIKEN

Het beweegbare midden is van groot belang voor maatschappelijke organisaties die het draagvlak voor migratie willen versterken. Ten eerste om het aantal medestanders voor hun missie te vergroten. De overtuigde voorstanders zijn immers al aan boord, de overtuigde tegenstanders zijn zeer moeilijk te winnen. Juist in het midden bevinden zich mensen van wie de houding tegenover migratie kan bewegen.

Minstens zo belangrijk is het tegengaan van verdere polarisatie rond dit onderwerp. Het beweegbare midden kan immers ook gevoelig zijn voor boodschappen van overtuigde tegenstanders – en naar die kant van de pool worden getrokken. Een extreme uitwerking daarvan is affectieve polarisering (zie kader). We spreken daarvan wanneer voor- en tegenstanders een steeds grotere hekel aan elkaar krijgen en niet meer naar elkaar willen luisteren.

¹ Ipsos, 2018; Van Gorp e.a., 2021

AFFECTIEVE POLARISERING

Polarisering hoeft geen probleem te zijn: het uiten van uiteenlopende en tegengestelde meningen hoort bij een gezond democratisch debat. Polarisation wordt echter een probleem wanneer mensen negatieve gevoelens ontwikkelen tegenover degenen op de andere pool. Ze krijgen een hekel aan elkaar en zijn niet meer bereid om naar elkaar te luisteren. Dan leidt polarisation tot verharding en staat het een constructief gesprek en het vinden van oplossingen in de weg.

De gevolgen van deze affectieve polarisering zijn groot: burgers met een meer gematigde mening trekken zich terug van publieke fora, mensen zijn niet langer bereid om compromissen te sluiten en het wordt onmogelijk om een breed gedragen beleid te ontwikkelen. Uit onderzoek van het Instituut voor Mediastudies van de KU Leuven² blijkt dat in Vlaanderen affectieve polarisering het grootst is bij de groep met een uitgesproken mening vóór migratie. Met andere woorden: uitgesproken voorstanders koesteren meer negatieve gevoelens voor tegenstanders dan omgekeerd.

Empathie tonen vormt de sleutel om affectieve polarisering te doen afnemen. Dit komt neer op eerst meevoelen met de tegenstander en daarna de eigen argumenten formuleren. Dan kan een maatschappelijke dialoog terugkeren waarin iedereen zich gehoord weet.

EEN STRATEGISCHE KEUZE

Communiceren met het beweegbare midden is een strategische keuze voor een organisatie. Elke organisatie moet daarin haar eigen afwegingen maken. Communiceren met het midden betekent niet dat een organisatie haar visie of beleidsstandpunten moet aanpassen. **Wel dat ze nadenkt over de manier waarop zij haar boodschap uitdraagt.**

In gesprek gaan en blijven met het midden, met open oog voor de vragen en zorgen die daar leven, kan helpen om affectieve polarisering te voorkomen of te verminderen. Dat vraagt veel van de communicatie van maatschappelijke organisaties. Vertrouwde boodschappen en narratieven, die het goed doen bij de bestaande achterban, slaan mogelijk minder goed aan bij het midden. Dat betekent dat zij hun eigen verhaal kritisch tegen het licht moeten houden en wellicht op zoek moeten naar nieuwe invalshoeken en formuleringen.

Zicht krijgen op de overtuigingen en opinies van het midden is daarbij een eerste stap. Dat gebeurt in de rest van dit hoofdstuk. De volgende hoofdstukken gaan verder met de vraag welke communicatieframes hun weerklink vinden bij dit midden.

² Van Gorp e.a., 2021

³ Ipsos, 2018 en 2021

1.2

VIJF SEGMENTEN IN DE HOUDING TEGENOVER MIGRATIE

In de mening en houding tegenover vluchtelingen en migranten kunnen we Vlamingen indelen in vijf segmenten, zo blijkt uit onderzoek van Ipsos³. Aan de uiterste van de polen staan de 'openhartige voorstanders' en 'rabiante tegenstanders'. In het midden bevinden zich de 'bezorgde conservatieven', de 'sceptische toeschouwers' en de 'gematigde sympathisanten'.

OP DE POLEN

OPENHARTIGE VOORSTANDERS (29%)

De openhartige voorstanders zijn over het algemeen zeer positief over immigratie en de opvang van vluchtelingen. Ze zien dit duidelijk als een verrijking voor de Vlaamse samenleving, zowel economisch als cultureel. Ze hebben zo goed als geen vooroordelen tegen migranten en vluchtelingen en stellen hen ook weinig of geen voorwaarden om in Vlaanderen te blijven, behalve misschien Nederlands te leren. Openhartige voorstanders hebben een relatief sterke sociaaleconomische positie en zijn over het algemeen positiever over de Vlaamse samenleving en economie. Ze zijn vaker dan de gemiddelde Vlaming vrijwilliger, ze zijn zelfverzekerder dan de gemiddelde Vlaming en ze hebben in het algemeen een open houding. Ze zijn overtuigde aanhangers van de multiculturele samenleving.

RABIANTE TEGENSTANDERS (20%)

Rabiante tegenstanders zijn de antipode van de openhartige voorstanders. Ze staan zeer negatief tegenover immigranten en vluchtelingen en zitten vol met vooroordelen. Hun afkeer lijkt zowel een economische als culturele oorzaak te hebben (xenofobie). Rabiante tegenstanders zijn sociaal en economisch zwakker. Ze zijn ervan overtuigd dat ze buiten de boot vallen door nieuwkomers die ons sociale systeem uitbuiten en onze banen stelen. Ze hechten veel waarde aan de Vlaamse identiteit, die volgens hen aan het verdwijnen is, en zijn uitgesproken islamofob.

³ Ipsos, 2018 en 2021

BEZORGDE CONSERVATIEVEN (17%)

Bezorgde conservatieven zijn overwegend negatief over migratie en vluchtelingen, maar minder uitgesproken dan de rabiate tegenstanders. Ze zijn minder extreem in hun oordeel en vooroordelen. Hun oppositie wordt meer gedreven door economische motieven dan door identiteit en cultuur. Ze vinden dat ze te weinig profiteren van de economie en willen in een veranderende samenleving vooral hun huidige positie en voordelen veiligstellen. Bezorgde conservatieven vertonen een protectionistische reflex. Ze zijn angstig, maar niet xenofob. Ze zijn politiek rechts, maar niet extreemrechts.

- Staan over het algemeen vrij negatief tegenover migratie en vluchtelingen, maar zijn minder uitgesproken in hun oordeel en vooroordelen.
- Hun tegenstand vertrekt minder vanuit identiteit en cultuur, maar meer vanuit economische motieven.
- Hebben het gevoel dat ze niet genoeg voordeel halen uit de huidige economische situatie en willen vooral hun eigen positie en voordelen behouden in een steeds veranderende samenleving.
- Hebben een protectionistische reflex.
- Zijn angstig maar niet xenofob.
- Vallen in het rechtse politieke spectrum maar niet onder extreem rechts.

“Ik denk direct aan werk, taalproblemen en huisvesting. Het is al niet gemakkelijk voor iemand die in ons land aankomt om werk te vinden. Dan moet die daarvoor ook nog de Nederlandse taal leren. En daarnaast staat dan nog de huisvesting. Die problemen komen allemaal samen.” – Michael, 37 ⁴

“In sommige buurten voel je je een buitenlander in eigen land en dat kan vijandig overkomen. Ik kan mij inbeelden dat in bepaalde buurten in Brussel waar groepjes samenhokken mensen daar angstig van worden.” – Vicky, 34 ⁵

⁴ Ipsos, 2021

⁵ Ipsos, 2021

SCEPTISCHE TOESCHOUWERS (18%)

Sceptische toeschouwers zijn de meest gematigde van de tegenstanders. Ze zijn kritisch over migratie en zeker geen voorstanders van open grenzen. Idealiter moeten vluchtelingen terugkeren naar hun thuisland en moeten ze onze cultuur respecteren. Sceptische toeschouwers hebben een duidelijke chauvinistische reflex. Maar over het algemeen zijn ze minder bevooroordeeld tegenover migranten en vluchtelingen en zijn ze minder generaliserend over moslims en de islam. Over het algemeen lijken ze minder vast te zitten in het thema migratie en vluchtelingen.

- Staan kritisch tegenover migratie en zijn geen voorstanders van 'open grenzen'.
- Vinden dat, in een ideale wereld, vluchtelingen naar het land van herkomst moeten terugkeren en dat migranten de Vlaamse cultuur moeten respecteren.
- Hebben een chauvinistische reflex.
- Hebben tegelijk ook minder vooroordelen tegenover migranten en vluchtelingen en vervallen niet zo snel in generalisaties als de bezorgde conservatieven.

“Die mensen moeten wel bereid zijn om zich te integreren en om daarvoor te werken. En als het is om van het systeem te profiteren, dan zijn ze voor mij niet welkom.” – Sebastian, 21⁶

“Iemand die gevlucht is van geweld, die kunnen we zeker helpen. Die moeten de kans krijgen hun leven terug op te bouwen. Maar iemand die zich economisch wil opwerken, die moet dat zelf doen en niet gaan rusten op het systeem.” – Peter, 47⁷

⁶ Ipsos, 2021

⁷ Ipsos, 2021

GEMATIGDE SUPPORTERS (16%)

Gematigde supporters zijn over het algemeen gematigd positief over migratie en vluchtelingen. Ze zijn niet zo positief als openhartige voorstanders (minder vrijblijvend), maar ze zijn minder negatief en vooringenomen dan sceptische omstanders ten aanzien van migranten/vluchtelingen en uitkeringen, economische migratie en de positie van moslims in Vlaanderen. Gematigde supporters nemen een meer afstandelijke houding aan.

- Staan over het algemeen vrij positief tegenover migratie en vluchtelingen.
- Zijn er niet altijd van overtuigd dat nieuwkomers een meerwaarde vormen voor de samenleving, maar vinden migratie zelf ook niet echt problematisch.
- Hebben minder vooroordelen over migranten en de sociale voordelen die zij zouden genieten.
- Bekijken geval per geval en gaan minder veralgemenen.
- Staan positiever tegenover de Islam.
- Hebben soms een afzijdige houding.

“We moeten elkaar leren kennen. En als je dan met elkaar praat, ontdek je dat je niet echt veel van elkaar verschilt.” – Enya, 23⁸

“Ik ben iemand die geen verschil merkt met mensen met een migratieachtergrond. Iedereen kan met elkaar overeen komen, er hoeven geen problemen te zijn.” – Emma, 21⁹

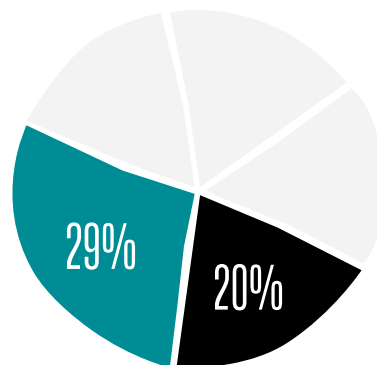
⁸ Ipsos, 2021

⁹ Ipsos, 2021

OP DE POLEN

OPENHARTIGE VOORSTANDERS

RABIATE TEGENSTANDERS

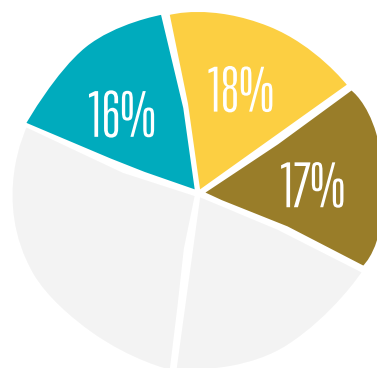

HET BEWEEGBARE MIDDEN

Bezorgde conservatieven

Sceptische toeschouwers

Gematigde supporters

1.3

MORELE PIJLERS VAN 'HET MIDDEN' EN 'DE VOORSTANDERS'

Velen die zich inzetten voor migranten zullen zich herkennen in de omschrijving van de voorstanders. Zij worden gedreven door morele principes als sociale rechtvaardigheid en zorgen voor elkaar¹⁰. Het migratievraagstuk bezien ze veelal door de bril van mensenrechten en de plicht om op te komen voor de zwakkeren in de wereld.

De meningen en standpunten van het beweegbare midden staan soms ver van die van voorstanders af. Om een stap naar dit midden te kunnen zetten, is het belangrijk om beter naar de concrete standpunten van deze groepen te kijken. De standpunten komen immers ergens vandaan. Ze vloeien voort uit waarden en morele overtuigingen die voor het midden belangrijker zijn.

Het beweegbare midden heeft in de regel een iets conservatievere oriëntatie dan de voorstanders. Mensen in het midden hechten, net als de voorstanders, belang aan rechtvaardigheid en zorgen voor elkaar. Maar zij laten ook andere morele principes meewegen. Zo hecht het midden meer belang aan loyaliteit en respect voor autoriteit. Zij bezien migratie door een bril van identiteit en trots, nationale veiligheid en het respecteren van regels.

Het morele principe van 'rechtvaardigheid' geven zij een andere invulling dan de voorstanders. Voorstanders zullen de nadruk leggen op het 'recht op veiligheid' of 'recht op bescherming' van mensen op de vlucht. Middengroepen kunnen daarentegen wijzen op de 'onrechtvaardigheid' dat nieuwkomers hier zomaar mogen zijn en van sociale zekerheid mogen genieten.

Empathie tonen, begrip opbrengen voor de morele uitgangspunten van het beweegbare midden en het zoeken naar gedeelde waarden kan voorstanders helpen om in **de communicatie naar hen toe te bewegen**.

¹⁰ Deze paragraaf is gebaseerd op de moral foundations theory van de Amerikaanse psycholoog Jonathan Haidt. Zie voor uitleg <https://moralfoundations.org/>

2

FRAMES EN FRAMING

2.1

GEEN COMMUNICATIE ZONDER FRAMES

Framing is het kiezen van woorden en beelden om een onderwerp betekenis te geven. Via framing vertel je jouw publiek wat er belangrijk aan is: je belicht bepaalde aspecten en laat andere achterwege.

Zo kun je bijvoorbeeld een verhaal over migratie vertellen vanuit de ontberingen en ellende van mensen op de vlucht. Dan belicht je migratie vanuit het frame van het 'onschuldige slachtoffer', die moet kunnen rekenen op onze hulp en zorg. Een heel ander perspectief op migratie bieden beelden van jonge mannen die met tientallen tegelijk in Marokko tegen de hekken klimmen om Spanje te bereiken. Dat beeld vertelt het verhaal van migranten als 'indringers' die in Europa hun geluk komen beproeven.

Frames grijpen terug op gedeelde waarden, normen, archetypes en mythes. Ze maken duidelijk waarom een issue als migratie een probleem is, wat de oorzaken en gevolgen zijn, en wat de morele onderbouwing daarbij is. Frames worden geactiveerd met woorden, beelden, metaforen, argumenten en voorbeelden. Daarnaast zijn ze te herkennen aan logische redeneringen over oorzaken, gevolgen en oplossingen. Deze redeneringen hoeven niet expliciet in de communicatie te worden genoemd. Eén foto van een verdronken Syrisch jongetje volstaat bijvoorbeeld om de hele gedachtegang op te roepen van het onschuldige slachtoffer en onze morele plicht om te helpen.

FRAMES EN COUNTERFRAMES

Ieder frame vertegenwoordigt slechts één manier om naar de werkelijkheid te kijken. Dat betekent dat er altijd alternatieven zijn: invalshoeken die elkaar aanvullen, of die juist een tegengesteld beeld van migratie schetsen. **Om een completer beeld van de werkelijkheid te krijgen, is het nodig om met verschillende frames in aanraking te komen.**

Daarbij zijn frames in te delen in twee categorieën: problematiserende frames en niet-problematiserende counterframes. Doorgaans domineren problematiserende frames het publieke discours – zoals bijvoorbeeld het frame van 'de indringer'. Tegenover deze problematiserende frames staan counterframes die het onderwerp niet problematiseren. Het 'onschuldige slachtoffer' is daar een voorbeeld van: migratie is niet het probleem, maar de oorlog en geweld die mensen op de vlucht doet slaan. Vooral in een debat waarin nuance en evenwicht ontbreken, kunnen organisaties voor tegenwicht zorgen door meerdere frames te combineren.

Framing is een onlosmakelijk onderdeel van onze communicatie. Iedereen gebruikt frames; zonder dat zou onze communicatie vlak en betekenisloos worden. Frames zijn geen toverstokjes die plotsklaps iemands mening over een onderwerp kunnen veranderen. Voor een verandering in houding is meer nodig dan de eenmalige blootstelling aan een goed klinkende slogan. Herhaling is belangrijk. De werking van frames is daarbij vooral indirect: het kan de ontvanger op een idee brengen om andere aspecten van een onderwerp te overwegen. Hoe een persoon dat doet, zal altijd afhangen van iemands bestaande overtuigingen, waarden, ervaringen en achtergrond.

WAT IS EEN FRAME?

Frames zijn denkkaders die betekenis geven aan een onderwerp. Ze zitten verankerd in de cultuur en zijn terug te voeren tot bepaalde waarden, mythes en overtuigingen. Frames definiëren het probleem. Ze zeggen iets over oorzaken, gevolgen, oplossingen en morele waarden.

HOE HERKEN JE FRAMES?

Frames zijn te herkennen aan expliciete elementen in de communicatie, zoals metaforen, beelden, slagzinnen, voorbeelden en argumenten. Daarnaast vertegenwoordigen frames impliciete redeneringen over oorzaken, gevolgen en oplossingen. Deze redeneringen hoeven niet expliciet in de communicatie aanwezig te zijn: het associatieve brein legt gemakkelijk zelf verbanden.

WAT IS EEN COUNTERFRAME?

In het publieke discours zullen frames over het algemeen een onderwerp problematiseren ('migratie is een probleem'). Counterframes doen het tegenovergestelde ('migratie is geen probleem'). In een gepolariseerd debat kunnen counterframes voor tegenwicht zorgen.

2.2

VIER FRAMES DIE MIGRATIE PROBLEMATISEREN

De hiernavolgende beschrijving van frames en counterframes is gebaseerd op het onderzoek 'Anders communiceren over migratie en vluchtelingen' van de KU Leuven¹¹. De frames werden geïdentificeerd op basis van een brede en diverse verzameling van nieuwsartikels, nieuwswebsites, sociale media en andere online fora. Een uitgebreide beschrijving van de methodiek is te vinden in het onderzoeksrapport.

FRAME

BOTSENDE BESCHAVINGEN

KERNBOODSCHAP

Nieuwkomers hebben onverzoenbare waarden en normen en ze aanvaarden de regels van ons land niet.

FRAMING DEVICES (UITINGSVORMEN IN COMMUNICATIE)

“Vlamingen krijgen het gevoel dat hun manier van leven bedreigd wordt door de buitenstaande cultuur van de nieuwkomers.”

DE VIJANDIGE INDRINGER

Vluchtelingen en migranten zorgen voor overlast en maken de straten onveilig. Als een paard van Troje dragen ze vijanden en een terroristische dreiging in zich.

“Vroeger waren het criminelen en dan kwam men met cijfers af dat zij oververtegenwoordigd zijn in de werkloosheidscijfers én in de criminaliteitscijfers. Maar nu is er ook terrorisme en er is een bewijs: er zijn aanslagen geweest in België.”

CONTROLE

De instroom van nieuwkomers is onbeheersbaar door een inefficiënte aanpak en er is een oneerlijke verdeling van lasten.

“De toestroom van vluchtelingen en andere migranten verloopt momenteel ongecontroleerd. De oplossing is een pragmatisch, efficiënt en doortastend migratie- en vluchtelingenbeleid, met een gelijke verdeling van lasten over de Europese landen heen en de ontmoediging van migranten om hun tocht naar Europa te beginnen (en/of strengere grenscontroles).”

KOSTEN EN BATEN

Vluchtelingen en migranten profiteren van het economisch paradijs. De lokale, écht kwetsbare mensen blijven in de kou staan.

“We hebben het gevoel dat we een opengrenzenbeleid voeren. En dat is incompatibel met onze sociale zekerheid. Migratie kost ons handenvol geld.”

¹¹ Van Gorp e.a., 2021

FRAME 1: BOTSSENDE BESCHAVINGEN

Nieuwkomers hebben onverzoenbare waarden en normen en ze aanvaarden de regels van ons land niet.

OMSCHRIJVING

Botsende beschavingen vertrekt vanuit de veronderstelling dat bepaalde culturen niet kunnen samenleven. Er is een duidelijke link met de islam, die vanuit dit frame wordt gezien als een vijandige ideologie die onverzoenbaar is met de westerse, verlichte waarden en normen. Het frame stelt dat migranten westerse waarden en normen moeten overnemen en daar moet dan ook actief aan worden gewerkt. De verantwoordelijkheid voor acceptatie door anderen ligt in handen van migranten zelf.

Botsende beschavingen is een emotioneel beladen frame. Het stoelt op emoties van onrechtvaardigheid, wantrouwen en verontwaardiging. Het consequente gebruik van 'ons' versus 'zij' is kenmerkend voor dit frame. Het frame kent echter gradaties. In het midden is er begrip voor de situatie van migranten en de erkenning dat respect van twee kanten moet komen. Aan het extreme uiteinde bevindt zich de onverbiddelijke overtuiging van 'aanpassen of opkrassen'.

'Mensen (moet) soms duidelijk gemaakt worden dat ze hier niet in Marokko zijn' ¹²

'Een moslim die (...) neerkijkt op vrouwen en zijn dochters de hoofddoek oplegt, heeft hier niets te zoeken' ¹³

¹² Humo, 8 oktober 2019

¹³ christophedegreef.be, 29 oktober 2019

FRAME 2: DE VIJANDIGE INDRINGER

Vluchtelingen en migranten zorgen voor overlast en maken de straten onveilig. Als een paard van Troje dragen ze vijanden en een terroristische dreiging in zich.

OMSCHRIJVING

De vijandige indringer is gebaseerd op een gevoel van bedreiging en angst voor het onbekende. Migrant zijn vijanden, wolven in schaapskleren die de straten onveilig maken. Het frame linkt vluchtelingen en migranten regelmatig aan terrorisme: als een Paard van Troje komen criminelen met vluchtelingen mee binnen. Om de bevolking te beschermen, moet Fort Europa op slot.

De vijandige indringer is te herkennen aan defensieve termen en oorlogstaal, zoals in 'veldslag op onze snelwegparkings', 'Europa is een vesting'. Het maakt duidelijk dat nieuwkomers een veiligheidsrisico zijn. Binnen dit frame passen ook anekdotes over gewelddadige incidenten met migranten in de hoofdrol en verhalen over de oververtegenwoordiging van migranten in misdaadstatistieken. De oplossingen lijken eenvoudig en haalbaar: grenzen dicht, strenge controle en iedereen die hier niet hoort zonder pardon het land uitzetten.

rtlnieuws

RTL Nieuws
Tip ons

Nieuws Economie Sport Entertainment Tech Lifestyle EditieNL Uitzendingen

10° 0 files / 0 km

Buitenland

Honderden migranten bestormen hek Ceuta om Spanje in te komen

17 februari 2017 10:26

Aangepast: 17 februari 2017 16:47

Vluchtelingen proberen geregeld aan de andere kant van het hek te komen

'Criminele testosteronbommen uit veilige landen blijven gewoon komen en ongestraft parasiteren op een buiten spel gezette bevolking' ¹⁴

¹⁴ 'Tijgerness' op Twitter, 30 januari 2020

FRAME 3: CONTROLE

De instroom van nieuwkomers is onbeheersbaar door een inefficiënte aanpak. Er is een oneerlijke verdeling van lasten over Europese landen.

OMSCHRIJVING

Controle is een frame gebaseerd op rede. Het vertrekt bij het waarnemen van chaos als gevolg van een ongecontroleerde instroom van migranten. Nationale en internationale wetgeving schiet tekort om migratie beheersbaar te maken. Dat frustriert beleidsmakers, veiligheidsdiensten en burgers. Controle pleit ervoor om chaos rond migratie een halt toe te roepen. Het maakt een analyse op basis van feiten en cijfers om nuchtere beslissingen te kunnen nemen. Een concrete oplossing volgens het Controle-frame is pragmatische, efficiënte samenwerking op Europees niveau, waarbij er een gelijke verdeling van lasten en lusten komt. Ook met veilige migratieroutes, korte en eenvoudige asielprocedures, kordate afwijzing en strenge regels voor economische migranten kunnen we de controle terugkrijgen.

Het frame is te herkennen aan woorden als 'illegalen-carrousel' en 'draaideurpolitiek'. Typerend voor het frame zijn termen die wijzen op oncontroleerbaarheid, zoals 'overrompeling', 'exponentiële stijgingen', 'ungebreidelde' migratie. Ook watermetaforen verwijzen naar het Controle-frame, zoals in een 'golf' of 'stroom' vluchtelingen die ons 'overspoelen', 'aanzuigeffect' en 'lekke grenzen'.

De Standaard Meest recent Corona Binnenland Buitenland Opinie Economie Cultuur Sport Meer Abonneer u vanaf €1

VLUCHTELINGEN

Chaos troef aan Turks-Griekse grens

*'We moeten een dam opwerpen tegen de aankomende stroom'*¹⁵

*'Wat we echt nodig hebben, is een coherent grensbeleid, met snelle asielprocedures'*¹⁶

¹⁵ DS Weekblad, 27 april 2019

¹⁶ Knack, 20 juni 2018

FRAME 4: KOSTEN EN BATEN

Vluchtelingen en migranten profiteren van het economisch paradijs. Velen zijn geen échte vluchtelingen. De gastlanden bieden ze financiële en materiële middelen aan, zonder enige vorm van tegenprestatie. De lokale, écht kwetsbare mensen en échte vluchtelingen blijven in de kou staan.

OMSCHRIJVING

Kosten en baten maakt een financiële afweging bij de kost van de opvang van vluchtelingen en migranten. De kosteninschatting wijst aan dat deze solidariteit met nieuwkomers negatief uitpakt voor de gastbevolking. Immers, de nieuwkomers laten hun rechten gelden, genieten van de baten, maar er zijn geen plichten. Daardoor blijven de eigen kwetsbaren in de kou staan.

Kosten en baten richt zich op cijfers. Het leidt de aandacht af van de persoon erachter en maakt het mogelijk om zo een minder emotionele beslissing te maken. De vergelijking valt bovendien altijd negatief uit voor de lokale bevolking, die bijvoorbeeld langer moet wachten op woningen of zorg. De oplossing die dit frame aandraagt is dat de 'gelukszoekers' en 'profiteurs' van dit systeem moeten instaan voor hun eigen onderhoud in plaats van in te teren op het sociale zekerheidssysteem van het gastland.

Vlaams Belang's Sam Van Rooy pictured during a plenary session of the Flemish Parliament in Brussels, Thursday 17 December 2020. BELGA PHOTO NICOLAS MAETERLINCK © BELGA

*'Die migranten komen hier allemaal uitgebreid genieten van de vijfsterrenbudgetten van onze sociale zekerheid, terwijl er voor de Belgen maar een paar kruimels overblijven'*¹⁷

*'In Antwerpen gaat de helft van de sociale woningen naar niet-Belgen, terwijl er Belgen op de wachtlijst staan'*¹⁸

Vlaams Belang wil nieuwe studie die kostprijs immigratie berekent

¹⁷ Humo, 16 juni 2019

¹⁸ Twitter, 24 maart 2019

2.3

ZEVEN COUNTERFRAMES DIE MIGRATIE DE-PROBLEMATISEREN

COUNTERFRAME	KERNBOODSCHAP	FRAMING DEVICES (UITINGSVORMEN IN COMMUNICATIE)
HET ONSCHULDIGE SLACHTOFFER	Vluchtelingen en migranten zijn gedwongen geweest om te vertrekken uit hun thuisland, omwille van fysieke, politieke of economische bedreiging. Ze hebben hulp nodig.	“Mensen die vluchten kiezen daar niet zelf voor, ze doen dat met een reden, ze zijn doodsbang en hebben al enorm veel meegemaakt.”
ALLEMAAL MENSEN	Nieuwkomers hebben dezelfde dromen, ambities en wensen zoals ieder van ons en ons mens-zijn moet een warme maar realistische ontvangst garanderen.	“Dat migranten mensen zijn wordt vaak vergeten. Ze nemen het heft in eigen handen.”
DE HELD	Vluchtelingen zijn een oorlog ontvlucht en hebben verschillende ontberingen overleefd (honger, foltering, verkrachting ...) voor ze in dit land zijn aangekomen. Ze zijn daardoor mentaal weerbaarder geworden en ze hebben een enorm doorzettingsvermogen. Ze verdienen een kans om een beter leven op te bouwen.	“Ze vluchten weg van het oorlogsgeweld, ze hebben dus al veel meegemaakt. En vluchten legt een enorme mentale druk op hen. Ze zijn enkel op zoek naar een betere toekomst.”
DIVERSITEIT	Nieuwkomers met hun eigen unieke talenten en inbreng zijn een verrijking voor onze samenleving, zowel op economisch als cultureel vlak.	“Ik kende helemaal niets van hun cultuur. Soms luisteren we samen naar liedjes uit hun thuisland.”
WIN-WIN	Nieuwkomers dragen bij aan onze samenleving, waardoor de welvaart voor elk van ons groeit en we samen de groeiende vergrijzing ondersteunen en andere uitdagingen beter kunnen aanpakken.	“Vraag en aanbod zijn nog niet op elkaar afgestemd. Maar nieuwkomers dragen meer dan gemiddeld bij tot onze economie en sociale welvaartsstaat. Het is een win-win situatie voor iedereen.”
PANTA RHEI	De constante beweging in de wereld is van alle tijden, migratie maakt daar deel van uit. Mensen hebben zich altijd verplaatst en zullen zich blijven verplaatsen.	“Migranten en mensen op de vlucht zijn een natuurlijk ‘iets’. Dat is altijd zo geweest en zal altijd zo blijven. De wereld is van iedereen.”
DE KLOOF	Er bestaat heel wat uitbuiting van mensen in hun thuisland, we moeten dit op beiden fronten, in het gastland en het thuisland, aanpakken.	“We moeten de economische ontwikkeling in de thuislanden bevorderen, zodat de welvaartskloof tussen Noord en Zuid meer en meer verdwijnt.”

¹¹ Van Gorp e.a., 2021

COUNTERFRAME 5: HET ONSCHULDIGE SLACHTOFFER

Vluchtelingen en migranten zijn gedwongen geweest om te vertrekken uit hun thuisland, omwille van fysieke, politieke of economische bedreiging. Ze hebben hulp nodig.

OMSCHRIJVING

Het onschuldige slachtoffer bestempelt vluchtelingen en migranten als slachtoffer van een situatie die hen overkomt. Het is de humanitaire plicht om solidair te zijn en hen te ondersteunen. Typerend voor dit counterframe zijn termen die wijzen op de hulpeloosheid en de moeilijke situatie van vluchtelingen en migranten, die 'alles zijn kwijtgeraakt', 'voor hun leven moeten vrezen' en in 'onmenselijke omstandigheden' verkeren. De focus ligt op hoe vluchtelingen en migranten 'gered' worden uit hun penibele situatie. Ze zijn geen actieve handelaren in hun eigen leven, maar ondergaan wat er gebeurt.

Dit counterframe probeert de verhalen van de mens achter de cijfers te vertellen. Mensen met een vluchtverhaal komen zelf aan het woord en getuigen van hun angst en moeilijkheden. Het counterframe poogt medeleven en solidariteit op te wekken en aan te sporen tot hulp. In ruil daarvoor wordt van vluchtelingen en migranten dankbaarheid verwacht.

'Niemand laat zomaar hebben en houden achter en neemt het risico om in de Middellandse Zee te verdrinken of maandenlang opgesloten te worden in overvolle vluchtelingenkampen' ¹⁹

'Caritas International helpt slachtoffers van geweld, natuurrampen en armoede, in hun eigen land of op de vlucht.' ²⁰

¹⁹ PVDA, 12 januari 2019

²⁰ Caritas, <https://www.caritasinternational.be/nl/>

COUNTERFRAME 6: WE ZIJN ALLEMAAL MENSEN

Nieuwkomers hebben dezelfde dromen, ambities en wensen zoals ieder van ons. Ze hebben daarom recht op een menswaardig bestaan. De overheid moet een humanitair migratiebeleid voeren en inwoners kunnen het initiatief nemen om nieuwkomers zich thuis te laten voelen.

OMSCHRIJVING

Het basisidee van We zijn allemaal mensen is dat alle mensen recht hebben op een humaan leven. Alle mensen op de wereld delen bepaalde kenmerken en iedereen moet menswaardig worden behandeld. Overheden en burgers moeten nieuwkomers met respect behandelen. Dit counterframe stelt de persoon centraal en benadrukt de overeenkomsten: migranten zijn mensen met plannen en dromen, net als iedereen.

Ontmenselijkend woordgebruik hoort niet thuis in dit frame, waaronder termen als 'transmigrant', 'illegalen' of 'vreemdelingen'. In plaats daarvan spreekt het liever van 'mensen op de vlucht'. Dat benadrukt dat het om mensen gaat, zonder hun hele identiteit te reduceren tot 'vluchteling'. Het frame uit zich ook in voorbeelden van Vlamingen die zich solidair tonen met vluchtelingen en hen bijvoorbeeld helpen met het leren van de taal.

'De dromen van jonge vluchtelingen verschillen niet van die van Belgische jongeren maar de weg ernaar toe is bezaaid met hindernissen. Warme ontmoetingen kunnen jongeren aanzetten om de moed niet te verliezen. Daar zorgen in Vlaanderen heel veel mensen mee voor. ' 21

²¹ Vluchtelingenwerk België,
<https://vluchtelingenwerk.be/de-geluksbrengers>

COUNTERFRAME 7: DE HELD

Vluchtelingen zijn een oorlog ontvlucht en hebben ontberingen overleefd voor ze in dit land zijn aangekomen. Ze zijn daardoor mentaal weerbaarder geworden en ze hebben enorme veerkracht en doorzettingsvermogen. Ze zijn overlevers en verdienen een kans om een beter leven op te bouwen.

OMSCHRIJVING

Het counterframe De held benadrukt het oneindige doorzettingsvermogen, de moed en de ijver van migranten en vluchtelingen. Ze hebben gevaren en moeilijkheden doorstaan en dat heeft hen sterk gemaakt. Ze migreerden met de bedoeling om verbetering aan te brengen in hun eigen leven, en in dat van de generaties die volgen. Vaak hebben ze daar enorm veel voor opgeofferd.

Het frame schetst een positief beeld van migranten. Ze zijn per definitie ondernemende mensen die hun lot in eigen handen nemen. Daarmee vormt De held een tegenverhaal voor De vijandige indringer en Het onschuldige slachtoffer. Migreren of vluchten is geen uiting van kwetsbaarheid, maar juist van ondernemerschap. Migranten zijn niet zielig, ze tonen initiatief en een grote ijver om zich in te zetten voor hun nieuwe thuisland.

KLASSE

SCHOOL KLAS THUIS UIT

login

📅 29 september 2020 ⌚ Leestijd: 5 minuten

Verhaal

Van vluchteling tot schooldirecteur

💬 12 reacties 📌 Bewaren 🗨️ Delen

Startende directeur Sahadi Daria wil dat kinderen vroeg hun talenten ontdekken, dat leraren en ouders graag op school komen. Zijn eigen tocht van vluchteling tot directeur is daar niet vreemd aan.

*'Ontmoet Muhammed, Yiech, Mohammed, Sonita en de inwoners van Lesbos. Ze komen uit verschillende delen van de wereld en wonen ver bij elkaar vandaan. Toch hebben ze één ding gemeen: ze laten allemaal zien dat iedereen een held kan zijn.'*²²

²² <https://www.oxfamnovib.nl/blogs/de-wereld-rond/de-5-mooiste-vluchtelingenverhalen-van-het-afgelopen-jaar>

COUNTERFRAME 8: DIVERSITEIT

Nieuwkomers met hun eigen unieke talenten en inbreng zijn een verrijking voor onze samenleving, zowel op economisch als cultureel vlak. Intercultureel contact kan de uitwisseling van ideeën stimuleren en voor vooruitgang en voortschrijdend inzicht zorgen.

OMSCHRIJVING

Ook het counterframe Diversiteit zet de positieve aspecten van migratie in de kijker. Volgens dit perspectief moet migratie worden gezien als een verrijking van de samenleving. Iedere persoon is uniek, met eigen talenten en capaciteiten. Migratie biedt de kans om met verschillende karakters en individuen in contact te komen. Dit intercultureel contact zorgt voor uitwisseling van ideeën – en dat moeten we omarmen.

Overheden moeten de diversiteit en de bijkomende verrijking stimuleren. Door een omgeving te creëren waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten, kan iedereen de meerwaarde van deze multiculturele samenleving leren kennen. Ontmoeting zal bovendien helpen om vooroordelen te doen verdwijnen. Migratie brengt uitdagingen met zich mee, maar is ook een kracht voor de lokale samenleving.

'Kunstenaars, muzikanten, koks, professoren, ingenieurs: Europa heeft er vele goede en actieve mensen bij gekregen' ²³

'Samen met mensen, organisaties en overheden zetten we in op een groeiend inzicht en vertrouwen van alle burgers in de superdiverse migratiesamenleving' ²⁴

²³ De Morgen, 3 september 2017

²⁴ Orbit, <https://www.orbitvzw.be/over-orbit/>

COUNTERFRAME 9: WIN-WIN

Nieuwkomers dragen bij aan onze samenleving, waardoor de welvaart voor elk van ons groeit. Daardoor kunnen we samen de groeiende vergrijzing ondersteunen en andere uitdagingen beter aanpakken. Ook migranten en mensen in hun herkomstland profiteren daarvan.

OMSCHRIJVING

Win-win pleit voor een slimme inzet van migratie. Door arbeidsmigratie te sturen vanuit de noden van de lokale arbeidsmarkt, kunnen migranten helpen om pijnpunten te verwijderen. Zo kunnen migranten een oplossing bieden voor bijvoorbeeld het groeiende probleem van vergrijzing, of het opvangen van tekorten in de ICT. Het Win-win-frame ziet migratie, net als Kosten en baten, vanuit een economische bril. Maar in tegenstelling tot het problematiserende frame benadrukt Win-win de opportuniteiten en voordelen van de komst van nieuwkomers: wanneer we de vaardigheden van iedereen benutten, dan creëren we gedeelde welvaart.

Win-win is een rationeel frame. Het bepleit een grondige analyse van de behoeften van de arbeidsmarkt en doordachte toelating van mensen die van nut kunnen zijn. De win-winsituatie heeft een dubbele zijde: ook de migrerende personen profiteren. Zij kunnen een beter leven opbouwen en de familie in hun herkomstland ondersteunen.

De Standaard Meest recent Corona Binnenland Buitenland Opinie Economie Cultuur Sport Meer [Abonneer u vanaf €1](#)

VERPLEEGKUNDE

Migratie moet vergrijzing (enigszins) opvangen in zorgsector

'Waarom zouden we geen IT'ers uit Marokko of verpleegsters uit Griekenland halen?' ²⁵

'Alleen hoogopgeleide mensen die we écht kunnen gebruiken op onze arbeidsmarkt, laten we binnen met een visum' ²⁶

Te kort verpleegkundigen vraagt om 'ethisch verantwoord migratie' © krifstof.vadino

²⁵ HLN, 15 juni 2019

²⁶ De Standaard, 1 december 2018

COUNTERFRAME 10: PANTA RHEI

De constante beweging in de wereld is van alle tijden, migratie maakt daar deel van uit. Mensen hebben zich altijd verplaatst en zullen zich blijven verplaatsen.

OMSCHRIJVING

Panta rhei (alles stroomt) is gebaseerd op de filosofische stelling dat alles voortdurend in beweging is. Migratie is één van die elementen. Mensen hebben zich altijd verplaatst en zullen dat blijven doen. Het basisidee van migratie, volgens Panta rhei, is dat mensen zich verplaatsen als een plek niet meer leefbaar blijkt of geen toekomstperspectief aanbiedt. Het is een constante in de wereldgeschiedenis dat mensen hun spullen opnemen om ergens anders een nieuw leven op te bouwen. Dat hoeft ook geen probleem te zijn: samenlevingen evolueren naar een nieuw evenwicht.

Panta rhei stelt dat het naïef is om te denken dat migratie kan worden tegengehouden. Het counterframe pleit voor een positieve instelling, aanvaarding en langetermijnperspectief. Voorbeelden van dit counterframe zijn verwijzingen naar de eigen migratiegeschiedenis of genetische bewijzen die laten zien dat mensen zich altijd hebben vermengd met nieuwkomers.

Migratiestromen zijn van alle tijden

'Hoeveel mensen zijn in het verleden niet vanuit Europa naar de VS gevlucht?'²⁷

'Migratie is van alle tijden, zo leert ons de genetica, en meestal vermengen nieuwkomers zich snel met de lokale bevolking'²⁸

²⁷ Het Belang van Limburg, 15 juni 2019

²⁸ Knack, 9 september 2019

COUNTERFRAME 11: DE KLOOF

Migratie is geen probleem, maar wél problematisch is de structurele ongelijkheid tussen Noord en Zuid. Er bestaat heel wat uitbuiting van mensen in hun thuisland. We moeten dit op beiden fronten, in het gastland en het thuisland, aanpakken.

OMSCHRIJVING

De kloof ziet migratie als een gevolg van de eeuwenlange, structurele ongelijkheid tussen Noord en Zuid. Na een geschiedenis van koloniale uitbuiting werden geen krachtdadige acties ondernomen om de westerse welvaart ook in deze landen op te bouwen. Dit contrast tussen Noord en Zuid is een bron van frustraties maar ook een motor voor migratie. Oplossingen als een 'migratiestop' zijn naïef en onrealistisch: mensen zullen welvarender oorden op blijven zoeken.

In plaats daarvan moeten we de oorzaken van migratie aanpakken. Bijvoorbeeld door de levensomstandigheden in het Zuiden te verbeteren, meer werk te scheppen en een einde te maken aan het uitbuiten van grondstoffen en goedkope arbeid.

De kloof pleit voor het ondersteunen van herkomstlanden van migranten. Zo worden de grondoorzaken van migratie aangepakt. Wanneer mensen in hun eigen land meer kansen krijgen, zal de wil om te vertrekken minder worden.

'Muren schrikken nochtans slechts een minderheid van de migranten af en doen niets aan de migratie-oorzaken' ²⁹

²⁹ De Morgen, 29 juni 2019

REFLECTIE

- Denk aan de laatste drie boodschappen die je de wereld in stuurde. Welk (counter)frame of -frames gebruikte je? Waarom koos je voor deze frames?
- Welke van de frames of counterframes in dit overzicht spreken jou aan? Voor welke doelgroepen en in welke context zou je ze gebruiken? Welke zou je willen vermijden?
- Welke (counter)frame of -frames zou je kunnen inzetten om nieuwe doelgroepen te bereiken – bijvoorbeeld in het beweegbare midden?
- Kun je sterke en zwakke punten benoemen van elk van de counterframes?

3.

NAAR EEN STERK VERHAAL VOOR HET MIDDEN

3.1

ACCEPTATIE VAN FRAMES DOOR HET MIDDEN

De counterframes in het vorige hoofdstuk kunnen tegenwicht bieden aan problematiserende frames in het gesprek over migratie. Door ze bewust in te zetten, kan meer nuance ontstaan in het gepolariseerde debat. Dit hoofdstuk gaat in op de vraag welke van deze counterframes het waarschijnlijk goed of minder goed zullen doen bij het beweegbare midden.

Dat gebeurt op basis van een analyse van verschillende onderzoeken waarin respondenten uit het midden op (counter)frames en narratieven reageerden (zie de methodische verantwoording in bijlage 1 voor een toelichting). De indeling kan organisaties handvatten geven bij strategische communicatiekeuzes. Een kanttekening is echter op zijn plek: de indeling is voorlopig en moet nog verder worden uitgetest in de praktijk.

Aan deze hiernavolgende analyse voegen we een verdere verdieping toe. De groepen in het midden - gematigde supporters, bezorgde conservatieven en sceptische toeschouwers – blijken min of meer gelijk op de frames over migratie te reageren. Bij het formuleren van boodschappen hoeven organisaties dus niet per se rekening te houden met de vraag voor welke subgroep het precies is bedoeld: één en dezelfde boodschap volstaat voor het hele midden.

Wel bleek een ander onderscheid relevant ³⁰: dat tussen rationeel denkende en emotioneel denkende mensen in het midden (zie kader). Bepaalde nuances of manieren van vertellen slaan meer aan bij de emotionele denkers, andere weer meer bij de rationele denkers. In de beschrijving hierna komt terug welke formuleringen of frame-elementen bij deze verschillende denkers aansloeg.

³⁰ Ipsos, 2021

DE MIDDENGROEP: RATIONELE EN EMOTIONELE DENKERS

EMOTIONEEL GERICHTE DENKERS

Deze groep staat open voor migratie en samenwerking met migranten. Zij zien vele voordelen van migratie. In narratieven zijn zij vooral gefocust op het emotionele en humane aspect en menselijke waarden. Bij dit denken staat eerder het individu centraal. Zij zien de mens in de migrant en willen bevestigd zien dat we ook met hen op een humane manier omgaan. Deze groep reageert goed op communicatie die de persoon van de migrant centraal stelt.

RATIONEEL GERICHTE DENKERS

Rationeel gerichte denkers staan iets sceptischer tegenover migratie. Ze uiten vaker angstgevoelens, blijven eerder hangen in veralgemeningen en zijn gevoeliger voor negatieve beeldvorming. In narratieven zoeken ze vaker naar concrete feiten en bewijzen, zoals het bewijs dat België migratie gecontroleerd aanpakt en managet. Bij dit denken staat eerder de maatschappelijke context centraal: het is belangrijk te weten hoe migratie concreet wordt ingevuld en wat er concreet wordt ondernomen. Hierbij overheerst de mening dat het 'van 2 kanten moet komen': wij kunnen migranten helpen, maar zij moeten ook hun best doen naar ons toe.

Uit gesprekken blijkt dat de gematigde sympathisanten de narratieven eerder bekijken vanuit een emotioneel-gericht denken en de sceptische toeschouwers vanuit een rationeel-gericht denken. De bezorgde conservatieven combineren vaker beide manieren.

3.2

COUNTERFRAMES DIE WAARSCHIJNLIJK RESONEREN BIJ HET MIDDEN

WE ZIJN ALLEMAAL MENSEN

We zijn allemaal mensen speelt sterk op de gevoelens en verantwoordelijkheidszin. Iedereen heeft recht op een menswaardig bestaan, solidair omgaan met elkaar is de boodschap en de overheid moet humaan met vluchtelingen omgaan. Het beweegbare midden kan zich in dit basisidee terugvinden.

Een kanttekening is op zijn plaats: uit gesprekken blijkt dat het beweegbare midden in verzet kan komen wanneer het frame wordt ingezet om te pleiten voor een opengrenzenbeleid. Ja: we zijn allemaal mensen en moeten solidair zijn. Maar dat betekent nog niet dat iedereen hier mag komen.

WIN-WIN

Win-win stelt dat nieuwkomers bijdragen aan de samenleving, waardoor de welvaart van elk van ons groeit. Migratie kan een positief gevolg hebben en een oplossing bieden voor economische problemen bij ons. De arbeidskracht van migranten en vluchtelingen is welkom en nuttig. Dit frame resoneert bij veel groepen in het midden. De sterkte is de wederkerigheid: nieuwkomers en het gastland zijn op elkaar aangewezen, maar beiden kunnen de vruchten van migratie plukken.

Dat betekent dat niet alle argumenten zonder meer worden geaccepteerd. Sommigen plaatsen kanttekeningen bij migranten als oplossing voor het vergrijzingsprobleem: deze migranten vergrijzen op hun beurt immers ook weer. Een tweede keerzijde is dat Win-win hoge verwachtingen stelt aan de competenties van nieuwkomers – waarmee het de suggestie kan wekken dat vluchtelingen met onvoldoende competenties hier niet horen te zijn. Een derde zwakte is dat de 'winst' vaak moeilijk met feiten en cijfers hard kan worden gemaakt.

3.3

COUNTERFRAMES DIE MISSCHIEN RESONEREN BIJ HET MIDDEN

CONTROLE

Controle werd in het onderzoek van de KU Leuven beschreven als een problematiserend frame. Maar zowel dit onderzoek als andere studies oordelen dat het toch een rol kan vervullen in het gesprek over migratie.³¹ Zowel gematigde critici als voorstanders zullen elkaar immers kunnen vinden in de vaststelling dat het systeem faalt en dat er iets moet gebeuren aan het ongecontroleerde en soms chaotische karakter van migratie. Op Europees niveau moet het beleid beter en eerlijker – al zal men verschillen in de visie over hoe dat beleid er uit moet zien.

Het kader hieronder geeft een voorbeeld van Controle dat weerklank vond tijdens groepsgesprekken met het midden. Deelnemers waardeerden de geruststelling dat migratie in België gemanaged en gecontroleerd verloopt en dat niet iedereen zomaar ons land binnen kan. Ze hebben de indruk dat enkel via een goed overheidsbeleid migratie kan werken zonder de oorspronkelijke bevolking van België te schaden.

VOORBEELD VAN **CONTROLE** DAT RESONEERDE BIJ HET MIDDEN:

“Wist je dat België geen opengrenzenbeleid heeft en dat niet iedereen zomaar ons land binnen kan? Er wordt nauw toegezien op wie binnenkomt, bijvoorbeeld tijdens een asielaanvraag of bij een visumprocedure.”³²

³¹ Van Gorp e.a., 2021; Field, 2019/2020

³² Ipsos, 2021

DIVERSITEIT

Diversiteit stelt dat nieuwkomers met hun eigen unieke talenten en inbreng een verrijking zijn voor onze samenleving. Intercultureel contact biedt de kans op een uitwisseling van ideeën. We moeten openstaan voor ontmoeting waardoor vooroordelen kunnen verdwijnen. Deze boodschap slaat vooral aan bij de emotioneel-denkende groep. Zij bevestigen dat we elkaar moeten leren kennen om te ontdekken dat we niet veel van elkaar verschillen, en dat we zo een groepsgevoel en een 'wij'-gevoel kunnen creëren. Ook geven ze aan dat dit de beste manier is om onze vooroordelen te kunnen doen afbrokkelen.

De meer rationeel-denkende groep neemt deze boodschap echter niet zomaar voor waar aan. Zij vinden het te naïef om te denken dat iedereen hier met goede bedoelingen komt en gaan ervan uit dat er ook veel profiteurs zijn. Respect en moeite doen, vinden ze, moet ook vooral van de kant van migranten komen, zij zijn het die bijvoorbeeld onze cultuur moeten aanvaarden. Ook geloven ze niet dat vooroordelen gaan verdwijnen door met een paar mensen te spreken. Volgens hen gaan vooroordelen pas verdwijnen als migranten hier volledig geïntegreerd zijn.

VOORBEELD VAN DIVERSITEIT DAT RESONEERDE BIJ HET EMOTIONEEL DENKENDE MIDDEN:

We zien heel wat diversiteit in onze straten. Maar misschien delen wij allemaal wel meer waarden en normen dan je zou denken? En is het allemaal niet zo wij tegen zij. Hechten we niet allemaal belang aan solidariteit, veiligheid, traditie...? ³³

HET ONSCHULDIGE SLACHTOFFER

Het slachtofferframe wordt veel gebruikt in communicatie-acties van het maatschappelijk middenveld, bijvoorbeeld wanneer zij aandacht vragen voor mensonterende toestanden in vluchtelingenkampen. Het frame heeft de potentie om medelijden en compassie op te wekken en mensen aan te sporen tot hulp. Groepen in het midden reageren overwegend positief op dit frame. Over het slachtofferframe is echter veel discussie.³⁴

Het slachtofferframe werkt namelijk vooral wanneer het om 'politieke vluchtelingen' gaat: het idee dat zij onze steun verdienen, vindt brede bijval. Het midden accepteert dit perspectief echter veel minder wanneer het 'economische migranten' betreft die uit kansarmoede migreren: zij hebben geen 'recht' op slachtofferschap en dus ook niet zondermeer op onze steun. Daarmee kan 'slachtoffer' onbedoeld de tweedeling versterken tussen hen die gerechtigd zijn om ergens te zijn – échte vluchtelingen - en zij die dat niet zijn – alle andere migranten.

Er is nog een reden om het slachtofferframe spaarzaam in te zetten: het portretteert migranten als zwak en passief, als mensen die niet bij machte zijn om zichzelf te helpen. Zo willen migranten zélf in de regel helemaal niet worden geportretteerd. Ten slotte is de kracht van het slachtofferframe beperkt. Het kan weliswaar compassie opwekken en motiveren tot actie op korte termijn, maar het frame lijkt niet in staat om de mening over migranten op langere termijn te veranderen.

VOORBEELD VAN SLACHTOFFER DAT RESONEERDE BIJ HET MIDDEN:

Mensen op de vlucht of die migreren zijn vaak het slachtoffer van vervolging, oorlogsgeweld, armoede en discriminatie in hun land van oorsprong. Ze hebben het thuisland noodgedwongen verlaten, op zoek naar een beter leven en een veilige thuishaven. Als die kwetsbare mensen in Europa aankomen, verdienen ook zij, net als alle andere mensen die het moeilijk hebben, onze hulp en steun, zowel op materieel als op psychologisch vlak.³⁵

³⁴ Field, 2019/2020

³⁵ Ipsos, 2021

3.4

COUNTERFRAMES DIE WAARSCHIJNLIJK NIET RESONEREN BIJ HET MIDDEN

DE HELD

Verhalen van vluchtelingen die tot grote prestaties komen spreken tot de verbeelding. Denk bijvoorbeeld aan atlete Sifan Hassan, die als tiener vluchtte uit Somalië, zich bekwaamde als hardloopster en in de zomer van 2021 een Olympische medaille haalde. Het kan verleidelijk zijn om het draagvlak voor migratie te verstevigen door migranten als helden te portretteren. Toch is het daarmee oppassen geblazen. Niet iedereen kan immers een held zijn – en ook niet-helden verdienen een plek in onze samenleving. Uit groepsgesprekken bleek dat ook het beweegbare midden herkent dat dit 'heldenframe' oneerlijk en zelfs immoreel is tegenover vluchtelingen die niet tot 'de sterksten' behoren.

PANTA RHEI

Panta rhei stelt dat migratie deel uitmaakt van een constante beweging, die van alle tijden is. Dit perspectief krijgt weinig bijval vanuit het midden. Het suggereert impliciet dat we 'nu eenmaal een land van immigranten zijn' – en dus moeten blijven openstaan voor nieuwkomers. Het counterframe leunt sterk op het idee van open grenzen en dat argument wordt door het midden niet geaccepteerd. Panta rhei mag dan een feitelijk gegeven zijn, maar het ontbreekt binnen dit frame aan concrete voorstellen of ideeën om knelpunten rond migratie aan te pakken.

DE KLOOF

De kloof ziet migratie als een gevolg van de eeuwenlange, structurele ongelijkheid tussen Noord en Zuid. Het beweegbare midden herkent dit als een frame van het maatschappelijk middenveld, maar het midden lijkt er weinig mee te kunnen. Ten eerste omdat het frame niet alleen gestoeld is op medeleven, maar ook op schuldgevoelens bij de rijkere bevolking in het Noorden. Dat stuit op weerstand en verzet. Bovendien roept dit frame veel tegenargumenten op, zoals de stelling dat gebrek aan democratie de oorzaak is van problemen in het Zuiden. Opmerkelijk is dat ook mensen met een vluchtverhaal zelf zich niet enthousiast tonen over De Kloof: in een groepsgesprek gaven ze aan dat dit niet de reden is waarom ze hier zijn.

MEEST OVERTUIGEND NARRATIEF IN GESPREKKEN MET 'HET MIDDEN'

Het volgende narratief werd gekozen als meest overtuigend in een serie groepsgesprekken met vertegenwoordigers van 'het midden'.³⁶

"In een samenleving is het belangrijk dat mensen elkaar kunnen vertrouwen. Vertrouwen begint met respect voor de regels die gelden in een maatschappij. En met respect voor elkaars cultuur. En dat moet van twee kanten komen. Vertrouwen kan er ook pas zijn als iedereen bijdraagt aan de maatschappij, zowel op sociaal als economisch vlak.

Het is daarom ook belangrijk dat nieuwkomers onze taal spreken, want enkel zo kan je deelnemen in het maatschappelijke leven. Mensen met een vluchtverhaal of een migratieachtergrond moeten dan wel de kans krijgen om te tonen dat ze een bijdrage leveren. En wij moeten openstaan om dit te zien/elkaar te leren kennen. Zouden we niet meer moeten proberen elkaar echt te leren kennen?"

Het narratief gebruikt elementen van de frames We zijn allemaal mensen, Diversiteit en Win-win. Het bevat emotionele bouwstenen via woorden als respect, vertrouwen, tolerantie, ontmoeting en elkaar leren kennen. Het bevat rationele bouwstenen met de argumentatie dat vertrouwen en respect van twee kanten moet komen. En het belicht de positieve gevolgen en economische meerwaarde wanneer migranten hun steentje bijdragen aan de maatschappij.

³⁶ Ipsos, 2021

3.5

AANVULLENDE INZICHTEN

Tot slot vervolgen we met een bespreking van onderzoeksresultaten naar andere elementen die van belang zijn in de communicatie over vluchtelingen en migranten, zoals het gebruik van beeld, het gebruik van cijfers, de keuze voor bepaalde invalshoeken en het belang van herhaling.

COMBINEREN EN HERHALEN

Geen enkel frame vertelt het hele verhaal over migratie. De beste strategie is dan ook om meerdere counterframes te combineren. Dat vergroot de kans dat toehoorders zich in elementen van het verhaal zullen herkennen, en het geheel als geloofwaardig zullen beoordelen. Daarbij geldt de kracht van herhaling. Het huidige mediadiscours wordt gedomineerd door problematiserende frames. Dit kan alleen worden gecounterd wanneer het publiek telkens weer wordt geconfronteerd met consistente, alternatieve counterframes.

CIJFERS OVERTUIGEN NIET

Cijfers maken narratieven over migratie niet geloofwaardiger of relevanter. Denk bijvoorbeeld aan cijfers over de stijging van het BBP dankzij migratie, of cijfers over het relatief geringe aantal asielaanvragen dat in België wordt gehonoreerd. Dit soort feitelijkheden worden door de middengroep vaak met scepsis bekeken. Het strookt niet met hun overtuiging en ze kunnen het gevoel krijgen dat deze cijfers worden ingezet om hen te sussen. Vervolgens zoeken ze naar argumenten om de betrouwbaarheid in twijfel te kunnen trekken: cijfers zijn niet altijd zo objectief en rationeel als men in eerste instantie zou denken.³⁷ Een narratief met cijfers kan beter niet als hoofdnarratief gebruikt worden, aangezien het niet de kracht heeft de framing te beïnvloeden. Eventueel kunnen cijfers wel werken als ondersteuning, indien ze voldoende gecontextualiseerd en toegelicht worden.

NARRATIEVEN OVER TAAL SLAAN AAN

Narratieven over taal slaan meestal goed aan. De landstaal kennen wordt namelijk als de basisvoorwaarde beschouwd om te kunnen meedraaien in de maatschappij. Wie emotioneel-gericht denkt, ziet in de voorwaarde om de taal te leren een eerste stap in de goede richting om samenhang en een groepsgevoel te kunnen creëren. Wie rationeel-gericht denkt, wordt gerustgesteld dat migratie niet zomaar een liefdadigheidsverhaal is, maar dat er ook aan de kant van de migrant duidelijk voorwaarden gekoppeld worden aan integratie.³⁸

'SCHAAMTE' MOTIVEERT ALLEEN DE EIGEN ACHTERBAN

De verontwaardiging van middenveldorganisaties leidt soms tot de uiting dat het 'schaamteloos' is hoe we met vluchtelingen omgaan. Dit soort uitspraken werden bijvoorbeeld gezien in een campagne van Nederlandse middenveldorganisaties na de brand in het Griekse vluchtelingenkamp Moria in september 2020³⁹. Bij de eigen achterban kan dit narratief het goed doen. Bij andere doelgroepen – waaronder het relatief behoudsgezinde midden – is schaamte echter een contraproductieve emotie.

³⁷ Ipsos, 2021

³⁸ Ipsos, 2021

³⁹ Vossen en Hoekstra, 2020

BEELDGEBRUIK: MIGRANTEN ALS ONPERSOONLIJKE HORDE

Mensen op de vlucht worden vaak in beeld gebracht als een anonieme massa, zonder naam en gezicht. Bijvoorbeeld in overbevolkte bootjes, aan grenshekken, of lopend in een optocht. Ze komen niet herkenbaar in beeld, ze komen niet aan het woord en er wordt over hen geschreven als één groep. Dat maakt het moeilijk voor het publiek om zich in deze personen in te leven. Het afbeelden of beschrijven van migranten als 'anonieme horde' kan bijdragen aan angst voor 'invasies' van vluchtelingen.

KINDEREN EN FAMILIES

Verhalen over kinderen en families resoneren bij alle doelgroepen. Ze appelleren aan diepgevoelde familiewaarden en het idee dat kinderen onschuldig zijn en beschermd moeten worden. Beelden van kinderen worden dan ook breed ingezet door middenveldorganisaties. Dit heeft echter een mogelijk ongewenst neveneffect: het benadrukken van kinderlijke onschuld impliceert dat volwassen migranten – bijvoorbeeld alleenreizende mannen – wél schuldig en gevaarlijk kunnen zijn. Het vertekent bovendien de werkelijkheid: de meeste migranten zijn geen kind, maar volwassen man.

4.

AANBEVELINGEN

GEBRUIK EMPATHIE EN DIALOOG

Leer het beweegbare midden kennen en toon empathie. Luister naar wat mensen te vertellen hebben: hun bezorgdheid over migratie komt ergens vandaan. Luister daarnaar en besef dat het midden over het algemeen behoudsgezinder is ingesteld en waarde hecht aan rechten en plichten, controle en autoriteit. Bedenk daarbij dat empathie tonen niet hetzelfde is als het ermee eens zijn: **blijf je eigen verhaal vertellen**. Wanneer je erin slaagt om een constructieve dialoog te voeren, dan vergroot je de kans dat negatieve gevoelens verdwijnen, en dat de ander ook jouw argumenten serieus en geloofwaardig vindt.

AANSPREKENDE COUNTERFRAMES: WIJ ZIJN ALLEMAAL MENSEN EN WIN-WIN

Het meest kansrijke narratief voor het beweegbare midden heeft elementen van de counterframes Wij zijn allemaal mensen en Win-win. De meer emotioneel gerichte middengroep is vooral gevoelig voor het aspect van medemenselijkheid: we moeten respectvol en op een menselijke manier met migranten omgaan. De meer rationeel-gerichte groep is gevoelig voor het gegeven dat migranten een economische meerwaarde hebben: ze kunnen bijdragen aan onze samenleving en zo wordt de welvaart van iedereen bevorderd.

BEVESTIG WEDERKERIGHEID EN CONTROLE

Een belangrijk element voor het midden is wederkerigheid: daadwerkelijke integratie slaagt alleen als ook migranten een inspanning leveren. Bijvoorbeeld via het aanleren van onze taal en de bereidheid bij te dragen aan onze maatschappij. **Toon foto's en verhalen die in beeld brengen hoe migranten onderdeel worden van de Vlaamse samenleving, via werk, studie of deelname aan activiteiten**. Het midden ziet ook graag bevestigd en bewezen dat onze overheid migratie goed in de hand heeft en onder controle houdt in het voordeel van onze maatschappij.

VERMIJD EXTREEM SLACHTOFFERSCHAP EN HELDENDOM

Het slachtofferframe spreekt mensen in het midden aan, maar het frame werkt niet goed om op lange termijn de mening over migratie te veranderen. Bovendien portretteert het migranten als louter passief en hulpeloos. **Het frame kan het best beperkt blijven tot communicatie over acute noodsituaties**. Ook het portretteren van migranten als helden kan het best worden vermeden. Migranten zijn gewone mensen, en ook minder 'heldhaftigen' verdienen hier een plek.

GEEF MIGRANTEN EEN MENSELIJK GEZICHT

Individuele, persoonlijke verhalen slaan aan, vooral bij de emotioneel gerichte mensen in het midden. **Belicht in de communicatie dus het humanitaire, menselijke aspect**. Laat mensen met een migratieachtergrond over hun persoonlijk verhaal getuigen. Vervang woorden als 'vluchteling', 'migrant' of 'allochtoon' waar mogelijk door bijvoorbeeld 'mensen, vaders, moeders, kinderen, burens'. Vervang 'ongeschoolde arbeidskrachten' door 'schoonmakers in scholen en ziekenhuizen'; vervang 'hooggeschoolde migranten' door 'artsen en ingenieurs' en 'alleenstaande minderjarigen' door bijvoorbeeld 'tienaars zonder ouders', ...

LITERATUUR

Field, O. (2019-2020). The mapping of Narrative Tactics in the Migration Sector. EPIM, European Programme for Integration and Migration.

Dit is een meta-studie naar de communicatie van ngo's uit verschillende Europese landen. De studie belicht welke verhalen vaak door ngo's worden gebruikt, en welke het meest en het minst door het publiek worden gewaardeerd. In het rapport zijn veelbelovende voorbeelden te vinden en adviezen voor strategische communicatie. <https://cild.eu/wp-content/uploads/sites/2/2020/11/EPIM-ENGLISH.pdf>

ICPA, International Centre for Policy Advocacy. (2020). Reframing Migration Narratives Toolkit.

Deze website heeft de vorm van een online toolkit. Het helpt campagnemakers stap voor stap om diversiteit en inclusie weer op de publieke/beleidsagenda te plaatsen en populistische verhalen over migratie tegen te gaan. <https://www.narrativechange.org>.

Ipsos. (2018). Opinions & Attitudes towards migrants and refugees in Flanders.

Een kwantitatief onderzoek onder 1500 Vlamingen brengt de Vlaamse houding tegenover migratie en asielzoekers in kaart. Het laat zien dat Vlamingen vaker negatief dan positief tegenover dit onderwerp staan. Vlamingen zijn daarbij in te delen in vijf segmenten: de overtuigde voorstanders, de rabiate tegenstanders, en drie groepen in het midden. Deze verfijnde indeling laat zien dat er onder mensen met een kritische blik op migratie veel nuance bestaat.

Ipsos. (2021). Other Talk – Communicatie naar 'the moveable middle'. Ipsos onderzoeksrapport, april 2021

Dit kwalitatieve onderzoek geeft dieper inzicht in de reacties uit 'het midden' op bepaalde narratieven over migratie. Dat gebeurt via vier groepsgesprekken met in totaal 16 vertegenwoordigers uit dit midden. Zo ontstaat een meer verfijnd beeld van narratieven die meer of minder bij hen aanslaan. Het onderzoek vat deze samen in concrete communicatieadviezen.

Van Gorp, B., Van Hove, J., Figoureux, M. en Vyncke, B. (2020). Other Talk. Anders communiceren over migratie en vluchtelingen. KU Leuven, Institute for Media Studies

Deze uitgebreide studie brengt 7 frames en 4 counterframes rond migratie en vluchtelingen in kaart. Ze worden besproken met experts (politici, journalisten, opiniemakers) en met mensen met een vluchtverhaal. Vervolgens wordt bekeken welke frames domineren in de Vlaamse mediaberichtgeving, en hoe het Vlaamse publiek zich tot het onderwerp verhoudt. De studie eindigt met concrete communicatieadviezen voor maatschappelijke organisaties. [https://11.be/sites/default/files/2021-01/OtherTalk_Anders-communiceren-over-migratie-en-vluchtelingen EINDRAPPORT.pdf](https://11.be/sites/default/files/2021-01/OtherTalk_Anders-communiceren-over-migratie-en-vluchtelingen_EINDRAPPORT.pdf)

Vossen, M. en Hoekstra, J. (2020). Frame analyse 'De brand in Moria'. World in Progress en EmpathyLAB. Gepubliceerd in de deelnemerssectie van OnMigration.nl.

Op 9 september 2020 brak er brand uit in kamp Moria op Lesbos. Deze analyse biedt zicht op de frames waarmee Nederlandse middenveldorganisaties in de weken na de brand op sociale media hebben gereageerd. <https://www.OnMigration.nl>.

BIJLAGE: METHODISCHE VERANTWOORDING HOOFDSTUK 3

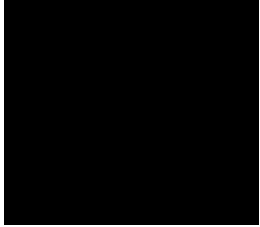
In hoofdstuk 3 wordt een overzicht gepresenteerd van counterframes die wel, soms, of niet resoneren bij 'het beweegbare midden'. Deze indeling is gebaseerd op een analyse van drie studies naar framing en opinievorming rond vluchtelingen en migratie. Enkele kanttekeningen zijn daarbij op hun plek. Om te beginnen moet deze indeling nadrukkelijk worden gezien als een voorlopig richtsnoer. Er bestaat nog geen onderzoek waarin precies de counterframes uit hoofdstuk 2 zijn getest op het Vlaamse publiek. De onderzoeken in deze analyse zijn deels gebaseerd op een analyse van iets andere narratieven. Bovendien hadden enkele van de gebruikte onderzoeken slechts kleine aantallen deelnemers. Verder onderzoek en ervaringen van organisaties zullen moeten uitwijzen of de gemaakte indeling valide is, of dat zij moet worden aangepast.

Het vertrekpunt was de studie 'Anders communiceren over migratie en vluchtelingen' van de KU Leuven. Daarin werden 7 counterframes gepresenteerd rond het thema 'migratie'. De frames werden besproken met 22 experts (politici, journalisten, opiniemakers) en een groep mensen met een vluchtverhaal. De experts hadden uiteenlopende visies op migratie, van voorstander tot uiterst kritisch. Hoewel er geen specifieke 'middengroep' werd gedefinieerd, wordt uit de bespreking wel duidelijk hoe zij bepaalde counterframes waardeerden. Zo concludeert de studie bijvoorbeeld dat het frame 'controle' common ground lijkt te vinden bij zowel bij links, rechts als het middenveld.

Dit werd aangevuld met de uitkomst van een tweede studie, 'Communicatie naar 'The moveable middle', van Ipsos uit 2021. Deze studie legde een aantal narratieven over migratie voor tijdens vier groepsgesprekken met vertegenwoordigers van 'het beweegbare midden'. De narratieven waren niet hetzelfde als de counterframes uit het vorige onderzoek, maar er waren duidelijke parallellen te zien. Zo was in een van de narratieven duidelijk het slachtofferframe te herkennen, via zinnen als: 'Mensen op de vlucht of die migreren zijn vaak het slachtoffer van o.a. vervolging, oorlogsgeweld, armoede, discriminatie. (...) zij verdienen onze hulp en steun.' Zo werd een verdere indruk verkregen van de waardering van de middengroep voor bepaalde counterframes.

Ten slotte werden deze uitkomsten vergeleken met de studie 'Mapping of Narrative Tactics in the Migration Sector' van Field/EPIM uit 2019/2020. Dit betrof een inventarisatie van tientallen Europese onderzoeken waarin narratieven over migratie bij het brede publiek – inclusief 'het midden' werden getest. Een aantal narratieven waren gelijk aan de counterframes uit het onderzoek van de KU Leuven, zoals het 'slachtofferframe'. Soms was de benaming iets anders. Zo kwam het frame 'wij zijn allemaal mensen' in dit onderzoek terug als 'shared humanity'. Dit derde onderzoek gaf een verdere verdieping aan de vraag hoe de counterframes door 'het midden' werden gewaardeerd.

Het resultaat is een indeling in counterframes die het waarschijnlijk goed doen bij het midden, counterframes die het waarschijnlijk niet goed doen, en counterframes daar tussenin. Deze indeling moet worden gezien als voorlopig: verder onderzoek zal moeten uitwijzen of zij standhoudt, of dat zij moet worden aangepast. De bestaande onderzoeken spraken elkaar bovendien soms tegen. Zo oordeelde het onderzoek van de KU Leuven dat het slachtofferframe kansrijk was bij het beweegbare midden. Het onderzoek van Field concludeerde echter dat dit frame niet in staat was om de mening over migratie duurzaam te veranderen.

Een publicatie van Other Talk.
Other Talk is een programma rond beeldvorming
en migratie, gecoördineerd door 11.11.11 en
Vluchtelingenwerk Vlaanderen

Redactie: Mirjam Vossen
Coördinatie: Kathelijne Houben,
Elias Van Dingenen, Jana Van Acker,
Matthias Mertens

Verantwoordelijke uitgever:
Els Hertogen, Vlasfabriekstraat 11, 1060 Brussel

Vormgeving: Reclamefabriek.be

Wil je graag meer weten over Other Talk?

<https://11.be/other-talk-migration>